

Høring om forskrift for unntak fra konkurranseloven for omsetning av bøker

De fleste universitets- og høgskolemiljøer i Norge har campusbokhandler som konsentrerer seg om å tilby pensum- og andre fagbøker til studenter og lærere / forskere i disse miljøene. Campusbokhandlerne har et nært samarbeid med institusjonene og lærerne med sikte på å tilby et allsidig og lokalt tilpasset utvalg av faglitteratur på den enkelte campus. Bokhandlerne tilbyr i noe vekslende grad også annen litteratur som skjønnlitteratur og verker, men dette salget er beskjedent i forhold til salget av faglitteratur. I tillegg til bøker selger campusbokhandlerne studiemateriell og andre artikler, som studenter og lærere trenger i læringssituasjonen. Disse bokhandlerne er ikke aktive innen salg av bøker til grunnskole og videregående skole. Campusbokhandlerne er spesialister på faglitteratur, virksomheten er fokusert på salg av faglitteratur, og bokhandlerne er økonomisk avhengig av dette salget. En god basisøkonomi er forutsetningen for at disse bokhandlerne skal fungere som pålitelige og fleksible samarbeidspartnere i læringsmiljøene.

Konkurransetilsynet går i sitt utkast til forskrift imot bransjens forslag om at det skal gjelde samme fastprisordning for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet, som bl a for sakprosa og skjønnlitteratur. Med gjeldende bransjeavtale er alle disse bokgruppene omfattet av en og samme fastprisordning.

Konkurransetilsynet foreslår at slike lærebøker og fagbøker i framtida ikke skal omfattes av fastprisordning. Som begrunnelse for dette er følgende nevnt i høringsnotatet:

’Når det gjelder bokgruppe 2 (lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet) ser Konkurransetilsynet det slik at har denne har mer fellestrekk med det som i statsrådets føringer er omtalt som ”skolebøker” enn det som blir omtalt som ”allmennlitteratur”. Det er vanskelig å se noe større behov for fastpris på lærebøker til en høyskoleutdanning enn for skolebøker til den videregående skolen. Det samme gjelder fagbøker for profesjonsmarkedet, hvor det kan være en glidende overgang mellom disse og lærebøker for høyere utdanning når det gjelder målgruppe og anvendelsesområde.”

I føringene fra statsrådene Meyer og Haugland gitt i brev av 13. sept 2004 er det uttrykkelig pekt på at det ikke er aktuelt å videreføre fastprisordningen for skolebøker, og heller ikke det monopolet bokhandlerne har hatt på å selge bøker fra denne bokgruppen (dvs skolebøker for grunnskolen og videregående skole).

I bransjens forslag til Bokavtale er denne føringen innarbeidet. Statsrådene har i sitt brev ikke lagt inn noen tilsvarende føring for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet.

Konkurransetilsynets forholder seg altså ikke til noen føring fra statsrådene, når det foreslår at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet skal behandles likt med skolebøker for grunnskole og videregående skole, og dermed ikke lenger likt med sakprosa og skjønnlitteratur.

SAMSKIPNADSRÅDET

Det er stor forskjell på salg av skolebøker og fagbøker. Skolebøker selges fra sentrums- og kjøpesenterbokhandler i all hovedsak i løpet en kort og konsentrert tidsperiode. Slike bokhandler har ellers i året fokus på salg av generell og allmenn litteratur, med julehandelen som toppsesong. Fagbøker derimot lagerføres og selges av campusbokhandlene gjennom hele året, med salgstopper ved semesterstart.

Kvalitetsreformen ved universitet og høyskole har ledet til at det i stedet for faste pensumbøker nå oftere oppgis anbefalt litteratur, slik at studentene selv skal velge hvilke av disse titlene man ønsker å kjøpe. Dette bidrar at bokhandlenes utvalg av læreboktitler må bli svært stort, og langt større enn det utvalget en bokhandel må ha av skolebøker for f eks videregående skole. Den akademiske fagbokhandelen må også i økende grad være veileder for studentene ved deres valg av faglitteratur. Salg av fagbøker på campus medfører derfor kostnader til innkjøp, lagerhold og veiledning som ikke på samme måten er nødvendige ved salg av skolebøker.

Forslaget fra Konkurransetilsynet betyr at den bokgruppen som utgjør mesteparten av campusbokhandlenes salg av norske bøker, får andre betingelser enn de bokgruppene som dominerer salget hos sentrums- og kjøpesenterbokhandlene, og hos de fleste Internett-bokhandlene. Dette medfører en konkurransevridning ved at fastprisordningen gjelder for de bokgrupper sentrums- og kjøpesenterbokhandler selger mest av, mens campusbokhandlene ikke får en tilsvarende fastprisordning for bokgruppen som betyr mest for dem.

De akademiske fagbokhandlene på campus bidrar i dag til at norske forskere og fageksperter kan få publisert og solgt fagbøker. Gjennom presentasjon og informasjon fra fagbokhandelen gis norsk faglitteratur nødvendige vilkår i konkurranse med utenlandske alternativer. Konkurransetilsynets forslag vil svekke grunnlaget for å gi ut fagbøker på norsk.

Universitetene og høyskolene forventer at campusbokhandlene har økonomisk handlingsrom slik at de også kan tilby ny faglitteratur som ikke inngår i pensum. En campusbokhandel skal være en allsidig fagbokhandel.

Vi ber derfor om at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet må bli omfattet av den samme fastprisordningen som annen allmennlitteratur. Uansett må det opprettholdes like konkurransevilkår mellom campusbokhandler og sentrums- og kjøpesenterbokhandler ved at det alternativt blir fri pris i samtlige bokgrupper.

Med hilsen

Lisbeth Dyrberg
Leder av styret